

sok iránti viszonyainak szabályozója, mely rokonvagy ellenszenvet éleszt és táplál aszerint, amint ott ebbeli érdekét előmozdítja avagy veszélyeztetve találja; egyedül ennek összehatása lesz ma holnap a casus belli, és az országok hatalmi rangfokozata kereskedelmi forgalmuk arányában fog alakulni. De az országok új rangfokozata nem hason (paralell), de szétágazó irányban fejlődik, s nem egyarányos, de különböző erejűeknek megfelelő különböző lépésekben halad: minél fogva köztük folyvást nagyobbodik a különbség, a szegény és gazdag közti arány, és nem messze van azon idő: ahol a szegény nemzetnek nemcsak háborút viselni, de erejének gyarapodására s önállóságának biztosítására célzó fontosabb belintézkedést is tenni gazdagabb szomszédja- vagy szövetségeseinek engedelme nélkül tiltva lesz, mert mind a háborúra elkerülhetetlen eszközök fedezése, mind népei többé nem nélkülözhető százezernyi fénytűzési szükségének kielégítése és annak rögtön megszakítása tőle függővé vált. (M. S.)

Ismét a Dugonics-szoborról.

Amely nemzet a maga jeleseit nem tiszteli, az egy felől ezeket nem érdemelte, más felől ne várja, hogy példájokon dicső tettekre ébredjen az új nemzedék. Amint ez áll az egész nemzetről, úgy az egyes városokról is, melyekben kitűnő hazafiak növekedtek.

Bizonyosan örömmel hallotta néhány hét előtt minden buzgó hazafi, hogy Kecskemét városa nagy fiának emlékét szoborral örökítette. Hiszen városunk is képviselve volt ott küldöttei által. De ha Kecskemét az első drámáival, Szeged az első regényíróval ajándékozta meg a nemzetet, ki egyszer mind az első magyar mathesisnek szerzője. Kecskemét leróvta a hála adóját Katona iránt, s e tekintetben megelőzte Szegedet, holott korban Dugonics előzte meg Katonát. Szeged tehát még adója Dugonics szellemének.

Nem hiszszük, hogy az akaratlanul mult volna, miszerint Dugonicsnak még mindeddig nincs szobra; sőt inkább mi hajlandók vagyunk ezt azon körülménynek tulajdonítani, hogy az ennek létesítésére alkalmazásba vett eszközök nem voltak egészen célhoz vezetők. Mi tehát azon hitben vagyunk, hogy városunk minden polgárának kötelessége, ha valamely módot célszerűbbnek gondol, azt nyilvánítani. Ezt akarjuk jelenleg tenni mi is.

Nem ismeretlen előttünk, hogy bizonyos idő előtt egy Dugonics-bizottmány alakult, mely a szobor felállítását feladataul tűzte ki. Ha jól vagyunk az ügybe beavatva, ezt a vállalkozott derék férfiak, kiknek hála e nemes törekvésükért, úgy akarták létesíteni, hogy Dugonics munkáit kiadván, a házson a szobor felállítására fogott fordítani. Megvalljuk, nekünk ez ut mindjárt kezdetben nagyon hosszúnak látszott, és mint a következtetés megmutatta, nem is vezetett célhoz. Dugonics munkái már csak irodalomtörténeti becsesel bírnak, ha tehát kiadatnak is, évekig kell várni, míg azokból tiszta haszonra lehet számítani.

Ujabbon ugyan e derék bizottmány más, az előbbinél sokkal célszerűbb uton indult meg, a mennyiben vezetése alatt e célra néhány műkedvelői előadás rendeztetett. Ez ut — mint mondám — biztosabb; de engem ez sem képes kielégíteni.

Az Isten áldja meg azokat a derék hazafiakat, kik az ügy élére állottak; nekem legkevésbé sem szándékom általános elismerésre méltó érdemeikből legkevésbé sem levonni. De bocsássanak meg, ha őszintén kimondom, hogy most, mintán alkotmányos hatóságunk van, nézetem szerint, az ügyet ennek kellene felkarolnia. Hogy pedig azt tehesse, erre nézve az első lépést magának a bizottmánynak kell megtennie. E sorok írója tud egy képviselőt, sőt egyenesen kimondja, ő maga az, ki régen szándékozott ezt a közgyűlésben indítványozni; de egyedül azért nem tette, mivel attól tartott, hogy a nevezett bizottmány ez által magát sértve érezhetné. A kezdeményezés dicsősége mindenesetre a bizottmányé; de Dugonics szobráról Szeged városának kell gondoskodni, nem egyeseknek.

Hogy a városi hatóság sem fogja a szobrot rögtön létesíthetni, azt nagyon jól tudja az, ki előtt nem titok, mennyire igénybe van mindenfelől véve a városi pénztár, melyet a tíz évig sáfárkodott zsellérek nemcsak kiürítettek, de melynek rovására még szép számú adósságokat is hagytak, hogy rólok még sokáig megemlékezzünk. De úgy hiszszük, hogy a városi hatóság mégis csak könnyebben fog találni módokat, forrásokat nyitni a Dugonics iránti hála leróvására. De Dugonics szobrára, ki Szegednek volt kitűnő fia, Szeged városa tegyen előkészületeket, nehogy az mondassék, hogy néhány hó keblü hazafi gondoskodott csak a nagy férfi emlékének megörökítéséről, maga azonban Szeged városa semmit sem tett.

Vége még csak annyit teszünk hozzá legjobb szándéku figyelmeztetésünkhöz, hogy ha tőlünk függne, vagyis, hogy világosabban szóljunk, ha mi volnánk Szeged városának képviselő testülete, miután az egész ügyet ugyanis bizottmánynak kell átadni, hogy az tervezze a kellő lépéseket, mi e bizottmány tagjaiul ugyanazon férfiakat ne-

veznök ki, kik ez ügyben eddig is oly dicséretesen működtek s fáradozásuk által Szeged népének háláját kiérdemlették. —br—

Csongrád megyei közgyűlés jul. 3. és 4-én.

(Folyt.)

Az erőszakos adóbehajtások képezvén darab ideig a köztanácskozási figyelem tárgyát, e sorok írója említé a megye közönségének, miszerint kérdéses adók behajtását intéző császári tisztviselők olyan egyénhez, kit megszálltatnak, a megszálló csapat vezetője által adómegintési jegyvet kézbesítenek, melynek mását köztudomás végett ide kiírom:

(kétféjű sas)

Adó iránti megintés.

Gyula János, házszám 15. — helységben köteleztetik 20 frt 98¹/₂ kr összeget, mely már 1861. — — — — — an az orsz. fejedelmi adók és orsz. pótlékok-beli lejárt összes tartozások 3-ik részletével együtt lerovandó vala, 8 nap alatt, különbeni megzabogolás mellett, okvetlenül befizetni s a megintó küldöttnek a megintésért 10 o. ért. krt fizetni. Csongrád község, június 26. 1861. Községelöljáró.

minthogy pedig ezen megintés községelöljárói cég alatt van kiadva, Csongrádon pedig a községelöljáróság sem testületileg, sem egyenként ilyen megintés részese nem volt eddig, nehogy a történelmi adatok hűsége hasonló jegyek által elferdítették, fölkeríte a megyei közgyűlést, határozatilag jelentse ki, miszerint Csongrád város elöljárósága sem testületileg, sem egyenként ezen jegyek kibocsájtásában részt nem vön, s ezen ekép használt községelöljárói cég tehát a fegyveres hatalom fűdözete alatt intézkedő cs. pénzügyi tisztség egyoldalú eljárásának bizonyossága és semmi más egyéb. Elnök első alispán ur elvileg ezen kijelentést helyeselvén, ennek határozatba vételét azon időre vélte feltartandónak, midőn minden e tárgyban teendő szolgabírói jelentések beérkezni fognak.

Olvastatott a m. kir. helytartótanács azon intézvénye, mely által a megyei tisztviselők fizetéseire nézve módosítólag rendelkezik. Elmondja ezen kormányzék, hogy a mostani tisztviselők a mostani ideiglenes viszonyok közt ugyanis csak nemes kötelességből vállaltak el tisztségeiket, hogy a nép különben is erősen terhelve van stb., tehát ekép a fizetési összegek leszállítása kelleg indokolva van. A közgyűlés ezen intézvényt tudomásul vette, és ragaszkodott már e tárgyban hozott korábbi határozatához, melyben — ha jól emlékszem — ebbeli rendelkezési jogát a helytartótanácsnak el nem ismerté, kijelentvén, hogy ezen fizetés-megállapításokat csak egyszerű tudomásadás végett terjeszté föl; azon ok ugyanis, mely 1848 előtt e tekintetben a helytartótanács jogát fentartá, az 1847—8: VIII. t. c. folytán megszűnt; 1848 előtt t. i. a házi adót — honnan a megyei tisztviselők és szolgák fizetési fűdözötték — csak a nemes nép fizeté, kelle tehát felügyelni a helytartótanácsnak, hogy ezen adózó néposztály a megyék által túl ne terheltsék, hanem a közös teherviselésnek 1848. évben törvénynyé lett emelésével a felsőbb ellenörködés szükségé megszűnt. Ezenkívül pedig a megyei tisztviselők teendői is szaporodtak az uri törvényhatóságok megszüntetésével, mint ezt az 1847—8: IX. X. XI. t. c. cikkek kétségtelenné teszik; különös is illető kormányzék abbéli föltervése, hogy mostan nemes kötelességből viseljék a hazafiak a megyei tisztségeket, midőn a nem hazafiak csak a minap elterjedt ágazatu hivatalokban az állam pénztárából nyert gazdag fizetés mellett kontárkodtak, és pedig többször a nép üdvé és jóléte ellen, mint mellette. S vajjon a helytartótanács tisztí szemelyezte nemes kötelességből teljesít-e teendőit a munkakörnek s a változott piaci pénz- és értékviszonyoknak megfelelő díjazások nélkül? Jól vevé észre tehát egyik megyei nevezettségünk, hogy ha cseheknek számára volnának a kérdésben forgó tisztí fizetések megállapítva, alkalmasint minden ellenésrevétel az illető helyről elmaradt volna.

A helytartótanács másodrendű intézvényében a megyeház kijavítására szükséges költségek hat-ezer néhány száz forint erejéig jóváhagytak. Nem merem állítani, hogy egészen jól vettem ki ezen ügyet, tehát e részbeni értesítemnek csak a valószínűség fölteleit kívánom tulajdonítani, midőn oly értelmű határozat tolmácsa vagyok, hogy a vármegye a megyeház javítására szükséges költségeket az állam pénztárából kíváná fűdöztetni, mert kérdéses roszabbtánnyok épen az állam volt hivatalnokai hanyagsága által keletkeztek, és az épületek ezek által ingyenesen használtattak.

(Folyt. köv.)

Szegedi építkezés.

I.

Most, midőn ez év folyamán az építkezés meglehetősen lendületet nyert, nem lesz talán fölösleges az itteni építkezésről is megemlékeznünk.

Miképp ruha az embert, úgy a ház építési módja az építetöt nem ritkán megismerteti; s ha tisztességes öltözettel magunk jellegét is mintegy nyilvánossá tenni iparkodunk, úgy építkezéseinkkel is magunk és városunk szellemének kiismerésére alkalmat nyújtunk. Ebből látszik, hogy nem közönbös dolog az építkezési módszer és kivitel. Mivel pedig a mult évtized alatt mindenki tapasztalható annak alkalmatlanságát, ha mikor minden ügyeinkben ugyszólván vezető kezekre találtunk, gyermeki korra lenyűgözötten tereltetve volt a fejlődő közszellem bármely nyilvánulása; ha tehát ettől menekültünk, ki kell tüntetnünk nemcsak az anyagi, de a szellemi erőt is, mely ösztönszerűleg is kitálatatja velünk a helyes ösvényt középítkezéseinkben is, mely életünk nyomát pirulás nélkül képes utódainkra szállítani. Tekintsünk tehát szét szülő városunk területén.

Régibb épületekből csupán a XV. század folyamán épült szent-ferenciek öszerű tisztos temploma áll fenn, és midőn az egyszerű goth styl építkezést kivül, a boltozat iveteit belül szemlélve, szent kegyeletre buzdulunk azon ösök iránt, kik e falakat emeltették, és hála az isteni Gondviselés iránt, hogy e szent hely, öseinkről reánk maradt egyetlen ereklje az idő viharja által a földszinéről nem söpörtetett el; úgy bánatos érzélem gerjed bennünk a szent boltozat ivével meg nem egyező kis oltárok renaissance, a föltár pedig ugyszólván barock stylben építése szemléletével. Nem is sovárgunk építkezési tekintetből valami más után inkább, mint Szeged védasszonyának szent oltárát mielőbb esinos goth stylben megújítva láthatni! vajha Szeged népe a magyar ösöktől századok előtt emelt, és itt az alföldön, a magyar síkságon a török, tatár és egyéb népek másfél százados pusztítása után páratlanul fennmaradt szentegyház föltára és tornyának eredeti alakját visszaadni buzgólkodnék! mily szép, mily nemes cselekvény volna ez, és a műítés mily örömmel lelkesedve hirdetné Szeged ötszáz éves templomának fölelevenített régi dicső fényét!

Régi időből fennmaradt második tárgy a vár, omladozó falaival, minden építész nevezetesség nélkül; míg a nagyszerű Döme templom nyoma is már végkép elenyészett; a mostani — a mult században épült Döme templom, valamint a palánki szerb és felsővárosi minorita templom renaissance stylben vannak építve anélkül, hogy a műítés méltó elismerésére számolhatnának; azonban a minoriták templomában a föltár sz. Miklós gyönyörű oltárképevel nemcsak Szegeden, hanem messze vidéken, itt a sík alföldön a legkitűnőbbek egyike. E század elején épített városháza, amár a renaissance styl egyik nem igen kitűnő módja szerint épült, mégis beosztása, szerkezete és külső alakjának harmonicus beosztásánál fogva mindenkor városunk dísze marad. A nagy iskolaépület, tekintve a hazánkbeli iskolaépületeket, mindig díszesnek mondható; mi igen igénytelen véleményünkkel a sz. Döme templomtól minden közelében lévő épületekkel mint szegedi Athenaeumot a nevelés szent csarnokaul szeretnők üdvözölni. Igen, a nevelésnek hozott áldozattal fogjuk öseink iránt tartozó hálánkat legbecsületesebben leróni, és magunkat, fajunkat késő unokáinkban biztosítani! Székesegyházat pedig, mely az ujabbkori építkezésekben vidékiünk dísze lenne, majd a lebontandó vár falaiból emelkedni képzeljünk! Már eddig is sok teendőkről tevének említést; de a teendők sokasága ne rémissten el bennünket soha, mert hol az előretörekvésre úgy az első, mint utósó szegedi keblében szent az akarat, ott az ernyedetlen küzdelemnek dicsabérja nem hullatja száraz leveleit. △

Tárogató.

Helybeli ujdonságok.

— A cséplőgépek nálunk is kezdik magukat otthonosaknak érezni. Vállalkozó polgártársunk, Cs. J. ur a napokban tartott próbaeséplést egy két ló által hajtott cséplőgéppel. Az eredmény kielégítőnek mondható, mert 7 perc alatt egy kereszt buzát kicséplé.

— Egy belvárosi születési nő f. hó 16-án este pisztolylyal agyonlötte magát. Agolyó baloldalon fűródott át bordáin tüdőjébe. Mint halljuk, szerenesetlen házassági viszonyok keseríték el e jobb sorsra méltó nőt az élet terheitől.

— Három lelkes gymnasiumi növendék a napokban 2 frt 20 krt tett le szerkesztőségünknek a Dugonics-szobor alapötökéje gyarapítására, mely összeget egy külvárosi elemi-tanodában rendezett népies színelőadásból vettek be. E tétből is dicséretesen tűnik ki, hogy az ifjuság ártatlan örömei maradandó haszonnal is egybeköthetők. Szinte az említett célra Müller Pál ur 1 frtot adományozott. — Ezuttal kijelentjük, hogy bármintemű jótékony célra tett adakozásokat valamint lapunkban a legkészségesebben tudomásra juttatunk, úgy rendeltetésük helyére is mindenkor készséggel átszolgálatunk.

— A napokban tisztelt meg bennünket látogatásával a „Magyar Izraelita“ derék szerkesztője,